

Fəsil 13 İdarəetmə və monitoring

MÜNDƏRİCAT

13	İDARƏETMƏ VƏ MONİTORİNQ.....	13-1
13.1	Giriş	13-1
13.2	Tikinti Fazası üzrə vəzifə və cavabdehliklər	13-2
13.2.1	BP şirkəti.....	13-2
13.2.2	Tikinti işləri üzrə əsas podratçılar	13-3
13.2.3	Digər Podratçılar	13-3
13.3	Tikinti Fazasının ƏMSSİS-i	13-3
13.3.1	Giriş	13-3
13.3.2	ƏMSSİS-in Strukturu	13-4
13.3.3	Planlaşdır	13-5
13.3.4	Et.....	13-5
13.3.5	Yoxla	13-9
13.3.6	İşlə.....	13-10
13.4	Əməliyyat Fazasının ƏMSSİS-i.....	13-10
13.5	İcma İnkişaf Təşəbbüsü (İİT).....	13-11

Cədvəllər

Cədvəl 13-1:	ƏMSSİMP İdarəetmə Planları	13-6
Cədvəl 13-2:	ISO 14001 ƏMİS Öhdəlikləri	13-10

Şəkillər

Şəkil 13-1:	SCPX Layihəsinin ƏMSSİS Elementləri	13-4
-------------	---	------

13 İDARƏETMƏ VƏ MONİTORİNQ

13.1 Giriş

BP şirkətinin ətraf mühit və sosial sahələrin idarə edilməsinə ümumi yanaşması ətraf mühit və sosial sahələrin qorunması üzrə 'planlaşdır, et, yoxla, düzəlt' prinsiplərinə şamil olunur.

Bu prinsiplərə aşağıdakılar daxildir:

- Planlaşdır – ətraf mühit və sosial sahələrə potensial təsirin əvvəlcədən qiymətləndirilməsi
- Et – potensial təsirin qarşısının alınmasına, azaldılmasına və ya minimuma endirilməsinə yönəldilən layihə və təsirin azaldılması tədbirlərinin icrası
- Yoxla – İcra olunan təsirin azaldılması tədbirlərinin həyata keçirilməsinə və effektivliyinə nəzarət
- Düzəlt – islahedici tədbirlərin icrasının auditinin aparılması və izlənməsi.

ƏMSSTQ-nin bu bölməsi həmin prinsiplərin tikinti və əməliyyat fazaları çərçivəsində nəzərdə tutulan CQBKG Layihəsinə necə tətbiq olunacağını göstərir.

Tikinti fazası dövründə ətraf mühit və sosial sahələrə təsirlər "D" Əlavəsində və yardımçı sənədlərdə təqdim olunan Layihə üzrə ətraf mühit və sosial sahələrin idarə edilməsi və monitorinq planını (ƏMSSİMP) əhatə edən tikinti fazasının ətraf mühit və sosial sahələrin idarə edilməsi sisteminin (ƏMSSİS) icrası ilə idarə olunur. ƏMSSİMP bu ƏMSSTQ üzrə götürülən öhdəlikləri əhatə edən xüsusi sahə üzrə idarəetmə planları dəstini ehtiva edir (məsələn, tullantıların idarə edilməsi, çirklənmənin qarşısının alınması). "E" Əlavəsində göstərilən öhdəliklər siyahısı bu ƏMSSTQ üzrə götürülən bütün bu kimi öhdəliklərin optimal mənbəyidir.

Bölmə 13.2 bu ƏMSSTQ üzrə götürülən öhdəlikləri tikinti fazası dövründə fəaliyyətə çevirəcək və onlara nəzarət edəcək və yoxlayacaq Layihə, boru kəmərinin tikintisi üzrə əsas podratçı(lar) və müxtəlif ixtisaslaşmış podratçılar arasında məsuliyyət bölgüsünü təsvir edir. O, hər bir təşkilat daxilində müəyyən vəzifələri və onların cavabdehlik dairəsini dəqiq müəyyən edir.

Bölmə 13.3 tikinti fazası dövründə ƏMSSİS-in və xüsusən də, "D" Əlavəsində təqdim olunan ƏMSSİMP-in icrası üçün Layihə üzrə həyata keçirilməsi hədəflənən tədbirləri təsvir edir.

Əməliyyat fazası çərçivəsində Layihə hal-hazırda CQBK da daxil olmaqla üç mövcud boru kəmərinin hamısını əhatə edən BP şirkətinin Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə (AGT) Boru Kəmərləri üzrə ƏMSSİS-nə inteqrasiya olunmağa çalışılacaq. Bölmə 13.4 nəzərdə tutulan CQBKG Layihəsi tamamlandıqdan sonra əməliyyat fazası ərzində ətraf mühit və sosial sahələrin idarə edilməsi üzrə tədbirləri qısa olaraq təsvir edir.

Təklif edilən CQBKG Layihəsinin tikinti və əməliyyat fazaları ərzində BP şirkətinin qüvvədə olan mövcud siyasətlərinə və BP şirkətinin korporativ sağlamlıq, əməyin təhlükəsizliyi və ətraf mühitin mühafizəsi siyasətinə (bax: Bölmə 6.6), o cümlədən BP şirkətinin əməliyyatların idarə edilməsi sisteminin (ƏİS) və yerli ƏİS-in (YƏİS) müvafiq aspektlərinə riayət olunacaqdır.

13.2 Tikinti Fazası üzrə vəzifə və cavabdehliklər

13.2.1 BP şirkəti

BP şirkəti, CQBK Şirkəti adından nəzərdə tutulan CQBKG Layihəsi çərçivəsində işçi layihələndirmə, tədarük, tikinti işlərinə və əməliyyatlara görə cavabdehdir. Buna görə də bu bölmədə Layihə üzrə cavabdehliklər təsvir olunarkən BP şirkətinə istinad olunur.

BP şirkəti bu ƏMSSTQ-nin hazırlanması ilə paralel olaraq Layihənin işçi layihəsinin hazırlanması üçün mühəndis-konstruktoru təyin etmişdir. Yeri gəldikcə BP şirkəti tikinti işlərinin müxtəlif elementləri üzrə tenderin texniki sənədlərini nəşr edəcək. Müvafiq hallarda, tender sənədlərinə ƏMSSİMP-in surəti də daxil ediləcək.

BP şirkəti tikinti fazası ərzində öz podratçılarının texniki, ətraf mühit və sosial sahələr üzrə fəaliyyət göstəricilərini monitorinqini və auditini aparmaqla Layihənin tikinti fazasını idarə edəcək.

BP şirkətinin tikinti fazasının ƏMSSİS-i aşağıdakıları əhatə edəcək:

- Tikinti fazası ərzində icra olunacaq hazırkı ƏMSSTQ üzrə bütün öhdəliklərin göstəriləyi BP şirkəti tərəfindən hazırlanmış öhdəliklərin qeydiyyatı reyestri.
- CQBKG Layihəsi üçün müvafiq qanunların reyestri
- Davamlı təkmilləşdirmə prosesi çərçivəsində lazım olan qaydada nəzərdən keçiriləcək və yenilənəcək "D" Əlavəsində təqdim olunan ƏMSSİMP
- Podratçıların ƏMSSİMP üzrə gözləntiləri icra edib-etməmələrinin yoxlanmasını əhatə edən ətraf mühit sahəsi üzrə fəaliyyət göstəricilərinin monitorinqi, yoxlanması və audit qrafiki
- Yoxlamalar və auditlər nəticəsində aşkar olunan ƏMSSİMP-ə riayət olunmaması hallarının monitorinqi üçün fəaliyyətlərin izlənmə sisteminin icrası və islahedici tədbirlərin yerinə yetirilməsi.

BP şirkətinin təşkilati strukturu çərçivəsində aşağıdakı vəzifələr tikinti fazasının ƏMSSİS üzrə əsas cavabdehlikləri əhatə edir:

- **Layihə meneceri:** ƏMSSTQ üzrə öhdəliklərin icrasının təmin edilməsi və işçilərin fərdi məsuliyyətlərindən aqah olmalarının yoxlanmasına görə ümumi məsuliyyət daşıyır.
- **Texniki direktor:** Layihə üzrə texniki layihələndirmə işlərinin ƏMSSTQ üzrə öhdəliklərin icrasını təmin edəcək şəkildə icrasına görə məsuliyyət daşıyır.
- **Tikinti üzrə menecer:** ƏMSSTQ üzrə öhdəliklərin iş sahəsində icrasına görə məsuliyyət daşıyır.
- **Təchizat üzrə menecer:** ƏMSSİMP-a uyğun olan tədarük planlarının işlənilib-hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.
- **Ətraf mühit və sosial sahələr üzrə qrup**
 - **Ətraf mühit və sosial sahələr üzrə menecer:** Ətraf mühit və sosial sahələr üzrə öhdəliklərin səmərəli icrasına və iş sahəsində çalışan işçilərin ətraf mühit və sosial sahələr üzrə cavabdehliklərindən xəbərdar olmasının yoxlanmasına görə məsuliyyət daşıyır
 - **Ətraf mühit və sosial sahələr üzrə məsləhətçi(lər):** Ətraf mühit və sosial sahələr üzrə öhdəliklərə riayət olunmasının monitorinqinə, işin ƏMSSTQ-in Ətraf mühit və sosial sahələr üzrə öhdəliklərə uyğunluğunun yoxlanmasına, zərurət olduqda islahedici tədbirlərin başlanmasına və izlənməsinə; zərurət olduqda müvafiq sənədləşmənin aparılmasına; və tikinti işçilərinə ətraf mühit və sosial məsələlər üzrə məsləhətlərin verilməsinə və yardımın göstərilməsinə görə məsuliyyət daşıyır

- **İctimaiyyətlə Əlaqələr üzrə Məsul İşçi(lər):** podratçılar və subpodratçılar tərəfindən ƏMSSTQ üzrə sosial öhdəliklərin icra olunmasının yoxlanmasına; Layihə və Layihənin icrası ilə əlaqədar təsire məruz qalmış icmalar da daxil olmaqla ictimaiyyət arasında münasibətlərin tənzimlənməsi işlərinin həyata keçirilməsinə; zərurət olduqda islahedici tədbirlərin başlanmasına və izlənməsinə; zərurət olduqda müvafiq sənədləşmənin aparılmasına; və tikinti işçilərinə sosial məsələlər üzrə məsləhətlərin verilməsinə və yardımın göstərilməsinə görə məsuliyyət daşıyır
- **Mədəni irs üzrə Məsul İşçi(lər):** İş sahəsində həyata keçirilən tikinti işlərinin monitorinqinin aparılmasına, eləcə də podratçılar və subpodratçılar tərəfindən ƏMSSTQ üzrə mədəni irsin qorunması öhdəliklərinin icra olunmasının yoxlanılmasına; zəruri olduqda islahedici tədbirlərin başlanmasına və izlənməsinə; müvafiq sənədləşmənin aparılmasına; və tikinti işçilərinə mədəni irsin qorunması məsələləri üzrə məsləhətlərin verilməsinə və yardımın göstərilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

13.2.2 Tikinti işləri üzrə əsas podratçılar

Tikinti işləri üzrə əsas podratçıdan (podratçılardan) BP şirkətinin tikinti fazası üzrə ƏMSSİS-nin məsuliyyət daşdığı aspektlərinə tam riayət etməsi tələb olunur (bax: Cədvəl 13-1). Müqavilələrə görə ilkin işlər və əsas işlər üzrə podratçıdan (podratçılardan) Layihə üçün BP şirkətinin ƏMSSİS-nə uyğun olan fərdi ƏMSSİS işləyib-hazırlaması tələb olunur.

Podratçılar öz ƏMSSİS-lərinə Layihənin tikinti fazasının ƏMSSİMP-nin (Əlavə "D") idarəetmə planlarına uyğun olan icra planları dəstini daxil edirlər. İcra planlarında Podratçıların bu ƏMSSTQ-dəki öhdəliklər siyahısında təsbit olunmuş bu ƏMSSİMP üzrə ətraf mühit və sosial sahələrə aid öhdəliklərini necə həyata keçirmələri təsvir edilməlidir.

Əsas podratçıların ƏMSSTQ-də ehtiva olunmuş ətraf mühit və sosial sahələr üzrə öhdəliklərini icra edən və monitorinqini həyata keçirən ətraf mühit və sosial sahələr üzrə qrupa rəhbərlik edəcək tam ştatlı və müvafiq səriştəsi olan ətraf mühit və sosial sahələr üzrə menecerlər təyin etmələri tələb olunur. Həmin qrupun tərkibinə ƏMSSİMP-də göstəriləyi kimi ən azı ətraf mühit və sosial sahələr üzrə məsləhətçilər, ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul işçilər və tullantılar üzrə məsləhətçilər cəlb edilməlidir.

13.2.3 Digər Podratçılar

ƏMSSİMP-də göstəriləyi halda (bax: Cədvəl 13-1), digər podratçılardan özlərinin iş həcmi ilə bağlı olan xüsusi məsələləri əhatə edən ətraf mühit/sosial sahələrin idarə edilməsi planlarını və proseduralarını işləyib-hazırlamaları tələb olunacaq. Onlar ƏMSSİMP üzrə öhdəliklərinin icra olunmasını təmin etmək üçün müvafiq səriştəsi olan işçi heyəti (məsələn, sahə ekoloqları, arxeoloqlar) təmin etməlidir.

13.3 Tikinti Fazasının ƏMSSİS-i

13.3.1 Giriş

BP şirkəti və tikinti işləri üzrə podratçı(lar) tərəfindən hazırlanan Layihə ƏMSSİS-ləri bu ƏMSSTQ-ə aid (Əlavə E) öhdəliklərin qeydiyyatı reyestri üzrə götürdüyü ətraf mühit və sosial sahələr üzrə öhdəliklərinin həyata keçirilməsi və tikinti mərhələsində Layihənin ətraf mühit və sosial sahələr üzrə fəaliyyətinin uzlaşdırılması və nəzərdən keçirilməsi üçün istifadə olunacaq. ƏMSSTQ üzrə öhdəliklərin icrası ƏMSSİMP-də əhatə olunmuş idarəetmə planlarında əks etdirilir (bax: Əlavə D). Cədvəl 13-1-də ƏMSSİMP çərçivəsində hər bir idarəetmə planında əks etdirilən məsələlərin xülasəsi verilmişdir.

BP şirkətinin ƏMSSİS-i tikinti dövründə sosial və ətraf mühit məsələlərinin idarə edilməsi konsepsiyasını formalaşdıracaq və YƏİS-in bir hissəsini təşkil edəcək. Tikinti işləri üzrə podratçıların ƏMSSİS üzrə götürdükləri öhdəliklərini necə icra edəcəkləri barədə təfərrüatları

göstərmələri tələb olunur. Tikinti üzrə ƏMSSİS-lər ISO 14001 standartına uyğun olmalıdır, lakin həmin standarta görə attestasiya olunmaya da bilər.

ƏMSSİS-lər aşağıdakılara xüsusi diqqət yetirməklə öhdəliklərin təcrübədə həyata keçirilməsi üçün istifadə olunan əsas mexanizmlər üzərində cəmləşəcək:

- İşçilərin praktiki təlimi və ətraf mühit və sosial sahələr üzrə məlumatlılığının artırılması
- Sahədə ətraf mühit və sosial sahələr ilə bağlı məsələlərə nəzarət və monitorinq olunması
- Bütün Layihə ərzində ətraf mühit və sosial sahələr üzrə fəaliyyət göstəricilərinin davamlı olaraq təkmilləşdirilməsi.

BP şirkətinin ƏMSSİS-i və tikinti işləri üzrə podratçıların ƏMSSİS-i Layihəni həddən artıq təfərrüatlı sistemlərlə yükləmədən, ayrılıqda Layihənin həcminə müvafiq olmalı və ətraf mühit və sosial sahələr üzrə fəaliyyət göstəricilərinin idarə edilməsi üçün ən zəruri məsələlərinə fokuslanacaq.

13.3.2 ƏMSSİS-in Strukturu

Hər bir ƏMSSİS sistemin əsas elementlərini təsbit etməklə yüksək səviyyəli sənədlə (məsələn, konsepsiya) müşayiət olunacaq.

Şəkil 13-1 Layihə ƏMSSİS-nin 'planlaşdır, et, yoxla, düzəlt' dövrəsinin elementləri barədə ümumi məlumatı təqdim edir. Bu sənəd Layihənin ətraf mühit və sosial sahələrin səmərəli idarə edilməsinə cəlb edilmiş əsas işçi heyət arasında ümumi anlaşmanı müəyyən edəcək.

Şəkil 13-1: SCPX Layihəsinin ƏMSSİS Elementləri

13.3.3 *Planlaşdır*

Bu dövrənin "planlaşdır" mərhələsi ƏMSSTQ prosesi vasitəsilə olduğu kimi Layihə ilə bağlı təhlükələri və riskləri müəyyən etməyi nəzərdə tutur, və bu da Layihə üçün öhdəliklərin qeydiyyatı reyestrinin formalaşması ilə nəticələnir. Planlaşdırma həmçinin hüquqi və digər tələbləri (məsələn: hüquqi məsələlər və icazələr reyestrinin işlənilib-hazırlanması və əsas fəaliyyət göstəriciləri (ƏFG-lər) kimi məqsəd və hədəflər) müəyyən edir.

Layihənin öhdəliklər reyestri (bax: Əlavə E) Layihənin kompleks ƏMSSTQ prosesi ərzində yaranan öhdəliklərin siyahısını təqdim edir. Bu reyestr ƏMSSİMP-nin hər hansı müvafiq planına uyğun olaraq idarəetmə dövrəsinin "et" mərhələsində həyata keçiriləcək hər bir öhdəliyi müəyyən edir və öhdəlikləri yerinə yetirmək üçün plan hazırlama məsuliyyətinin Layihəyə və ya podratçıya aid olub-olmadığını aydınlaşdırır. Əməliyyat fazası üzrə öhdəliklər əməliyyatların idarə edilməsi sisteminin tapşırılır. Öhdəliklərin qeydiyyatı reyestri BP şirkətinin Layihə boyunca yenilənmək niyyətində olduğu davamlı olaraq yenilənən bir sənəddir.

13.3.4 *Et*

BP şirkəti yekun layihələndirmə və tikinti mərhələləri müddətində ola biləcək hər hansı dəyişikliklərin dəqiqliyinin yoxlanılacağı və ətraf mühit, sosial sahə və mədəni irsin qorunması məsələləri üzrə hər hansı nəticələrin müəyyən, təsdiq və əhatə ediləcəyi dəyişikliklərin idarə olunması prosedurasını tətbiq edəcəkdir.

13.3.4.1 *ƏMSSİMP*

Tikinti fazasının ƏMSSİS-ləri aşağıdakıları təsvir edən ƏMSSİMP-i əhatə edəcək (bax: Əlavə D):

- Layihə üçün qanunvericilik bazası
- Sənaye üzrə beynəlxalq təcrübə üzrə təlimat
- BP şirkətinin və podratçının vəzifə və cavabdehlikləri
- Ətraf mühit və sosial təsirlərin qarşısının alınması və/və ya azaldılması və ƏMSSTQ üzrə öhdəliklərin həyata keçirilməsi üçün lazım olan tədbirlər
- Ətraf mühit və sosial sahələrdə fəaliyyətin monitorinqi və hesabatvermə tələbləri
- Yoxlamalar və auditlərin həyata keçirilməsi və fəaliyyətin izlənməsi sistemindən istifadə etməklə islahedici tədbirlərin həyata keçirilməsi tələbi.

Bu ƏMSSİMP Cədvəl 13-1-də göstərilən idarəetmə planlarını əhatə edir. Bu cədvəl həmçinin hər bir idarəetmə planı ilə bağlı icra planlarının işlənilib hazırlanması üçün ümumi cavabdehliklər göstərilir. Tikinti işləri üzrə podratçılardan ƏMSSİMP-dəki idarəetmə planlarına müvafiq olan icra planları da daxil olmaqla, ƏMSSİMP-nin işlənilib hazırlanması və öhdəliklərin necə həyata keçiriləcəyi və nəzarət olunacağı barədə ətraflı məlumatın təqdim olunması tələb olunur. Tikinti işləri üzrə podratçılar tikinti başlamazdan öncə icra planlarını BP şirkətinə təsdiq üçün təqdim edir. BP şirkəti podratçıların icra planlarının və müvafiq prosedura və işlərin icrası planlarının BP şirkətinin ƏMSSİMP-də göstərilən ətraf mühit, sosial və mədəni irs üzrə müvafiq tələblərin nəzərə alınmasını təmin edir.

BP şirkəti həmçinin fəvqəladə cavab tədbirləri planını və podratçı(lar) da BP şirkətinin sənədinə uyğun olan ayrıca fəvqəladə cavab tədbirləri planını hazırlayacaq.

ƏMSSİMP hüquqi öhdəlik yaradan bir sənəd deyildir. O, ƏMSSTQ-nin əsas mətni üzrə götürülən öhdəlikləri əks etdirməklə bərabər, Layihə üçün hər hansı bir yeni, dəyişdirilmiş və ya əlavə öhdəliklər yaratmır (və belə bir öhdəlik yaradan kimi şərh olunmamalıdır). Bu ƏMSSTQ üzrə qoyulan bütün öhdəliklər üçün optimal mənbə "E" Əlavəsi - Öhdəliklərin Qeydiyyatı Reyestridir. ƏMSSİMP bu öhdəlikləri yerinə yetirməyə yardım etmək üçün nəzərdə tutulmuş bir vasitədir və tikinti və istismara vermə mərhələsini əhatə etməklə təklif edilən CQBKG Layihəsi boyu təkamül edəcəyi ehtimal olunan "davamlı olaraq yenilənə bilən"

sənəd hesab olunur. Planlar ƏMSSTQ-nin layihə sənədinin açıqlanması zamanı tənzimləyici və tərəfdaşlardan alınan rəyləri əhatə etmək üçün və zərurət yaranarsa Layihə irəlilədikcə yenilənəcək. ƏMSSİMP Layihənin ƏMSSTQ üzrə götürülən öhdəliklərin necə həyata keçiriləcəyi və nəzarət olunacağını təklif etməsi barədə təfsilatları təqdim edir.

BP şirkəti Layihənin layihələndirmə və tikinti mərhələlərində üçüncü tərəflərlə məsləhətləşmələrin səmərəli idarə edilməsini təmin etmək üçün (bax: Əlavə C) layihə üzrə ictimai məsləhətləşmə və açıqlama planını (İMAP) işləyib hazırlamışdır. BP şirkəti planlaşdırılmış işlərin vəziyyətini əks etdirmək üçün zərurət yarandıqca Layihə ərzində İMAP-ı yeniləmək niyyətindədir.

Cədvəl 13-1: ƏMSSİMP İdarəetmə Planları

ƏMSSİMP Bölməsi	Plan	Əhatə olunan məsələlər
7	Bərpa planı	<ul style="list-style-type: none">Torpağın üst və alt qatında işlərin idarə edilməsiTikinti ərzində və tikintidən sonra eroziyaya nəzarət (məsələn, kəsişmələrdə, dik yamaclarda, xəndək kəsişmələrində)Boru kəməri dəhlizinin və su axarları kəsişmələrinin layihələndirilmiş bərpasıToxum əkilməsi və qoruyucu qatın təmin edilməsi
8	Ekoloji idarəetmə planı	<ul style="list-style-type: none">Ekoloji təlimQorunan növlərin və həssas sahələrin yerlərinin müəyyən edilməsiTikinti öncəsi ekoloji tədqiqatlarTikinti dövründə və tikintidən sonra təbii mühitin və növlərin mühafizəsi (məsələn: işçi zolağın məhdudlaşdırılması, köçürülmə, mövsümi həssas təsirlərə yol verilməməsi, yol hərəkəti ilə bağlı məhdudiyətlər, davranış kodeksi, su mühitinin qorunması)Biobərpa (məs: bitki örtüyünün yenidən əkilməsi, toxumların seleksiyası və tədarükü, toxumların əkilməsi metodları, toxumların seçilməsi, yenidən əkilmə)Monitoring və hesabatvermə
9	Tullantıların idarə edilməsi planı	<ul style="list-style-type: none">Tullantıların idarə edilməsi üzrə təlimTullantıların identifikasiyası və təsnifatıTullantıların qradasiyası və tullantıların minimuma endirilməsi strategiyası (yəni mənbədə azaltma, təkrar istifadə, təkrar emal, tullantıların yanacaq şəklində təkrar utilizasiyası, tullantıların məsuliyyətli atılması)Tullantılarla rəftar (yəni toplanması, çeşidlənməsi və konteynerlər, saxlanma və emal, nəqli və sənədləşdirmə, atılması)Monitoring və hesabatvermə
10	Çirkənmənin qarşısının alınması planı	<ul style="list-style-type: none">Çirkənmənin qarşısının alınması üzrə təlimEnerjiden səmərəli istifadə (nəqliyyat vasitəsi və avadanlıq seçimi və texniki xidməti)Emissiyalar və tozun idarə edilməsi (yəni nəqliyyat vasitələri, avadanlıq və generator emissiyaları, tozun idarə edilməsi)Çirkəb sularının idarə edilməsi (məs: çirkəb suyun kənara axıdılması, xəndək sularının qurudulması, hidrosınaq suyunun atılması, hidrosınaq suyundakı kimyəvi maddələrdən istifadə, avadanlıq və nəqliyyat vasitələrinin yuyulması)Çirkəb sularının emalı və atılmasıSəs-küyün və vibrasiyanın idarə edilməsiYağın və kimyəvi maddələrin idarə edilməsi (yəni saxlanması, daşınması və dağılmaların qarşısının alınması)Çirkənməmiş torpağın təmizlənməsiTəhlükəli maye tullantılarının idarə edilməsi

ƏMSSİMP Bölməsi	Plan	Əhatə olunan məsələlər
		<ul style="list-style-type: none"> • Monitoring və hesabatvermə
11	Resursların idarə edilməsi planı	<ul style="list-style-type: none"> • Təlim (o cümlədən enerjiden səmərəli istifadə və sudan istifadənin minimuma endirilməsi) • Daş materiallarının idarə edilməsi (tələbin müəyyənləşdirilməsi, karxanaların və qrunut ehtiyatlarının müəyyənləşdirilməsi, nəqliyət, üçüncü tərəflərə nəzarət) • Suyun idarə edilməsi (su təchizatı, hidrosınaq suyunun axıdılması)
12	Tikinti düşərgəsinin idarə edilməsi planı	<ul style="list-style-type: none"> • Tikinti düşərgəsi hazırlandıqdan öncə yerli icmalarla məsləhətləşmə • Düşərgəyə girişin və obyektədən istifadə olunmasının məhdudlaşdırılması • Təlim (o cümlədən düşərgənin qaydaları üzrə təlimatlandırma kursu və yerli və həssas məsələlər barədə məlumatlılıq) • Düşərgənin qaydaları (məsələn, nizam-intizam və alkoqoldan, narkotik maddələrdən istifadənin qadağan olunması; səs-küylü işlər və qeyri-qanuni işlər, icmalarla əlaqələr, etnik gərginliklər, bazar tarazlığının pozulması və yoluxucu xəstəliklər)
13	İnfrastruktur və xidmətlərin idarə edilməsi planı	<ul style="list-style-type: none"> • İnfrastrukturun korlanması (nəqliyət; elektrik enerjisi; suvarma) • Layihə işləri nəticəsində icmanın infrastrukturunun zədələnməsinin qarşısının alınması və təmir işləri • İcmalara və ayrı-ayrı insanlara vurulan zərərlərin idarə edilməsi
14	İcmalarda sağlamlıq, əməyin təhlükəsizliyi və mühafizə planı	<ul style="list-style-type: none"> • İşçi-icma qarşılıqlı əlaqələri (məsələn, yoluxucu xəstəliklərin yayılması) • Tikinti sahələrinin idarə edilməsi (məsələn, boru xətti dəhlizinə və açıq xəndlərə daxil olma qaydaları) • Yol hərəkətinin təhlükəsizliyi (məsələn, kəndlərdən keçən nəqliyyatın hərəkətinə nəzarət)
15	İctimaiyyətlə əlaqə planı	<ul style="list-style-type: none"> • İctimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul işçi (İƏMİ) üçün tələblər • İcmalarla, torpaq sahibləri ilə və torpaq istifadəçiləri ilə yaxşı əlaqələrin saxlanması (məsələn, görüşlər, şikayətlərin idarə edilməsi prosedurası) • İcmalara yanaşma
16	Yerli əhalinin işə götürülməsi və təlim planı	<ul style="list-style-type: none"> • Tikinti fazası üzrə işçi qüvvəsi üçün yerli əhalinin işə götürülməsi • Səriştələr və SƏTƏM üzrə təlim (bütün işçilər üçün)
17	Tədarük və təchizat planı	<ul style="list-style-type: none"> • Yerli mal və xidmətlərin tədarükünün maksimuma çatdırılması • Tədarük prosesinin şəffaflığı
18	Mədəni irsin idarə edilməsi planı	<ul style="list-style-type: none"> • Mədəni irsə təsirlərin qarşısının alınmasının təmin edilməsi • Qarşısının alınması mümkün olmayan yerdə mədəni irsə təsiri azaltmaq üçün yüngülləşdirici tədbirlər • Tikinti zamanı mədəni irs ərazilərinin qorunması • Monitoring və nəticələr haqqında hesabatvermə
19	Torpaq sahələrinin idarə edilməsi planı	<ul style="list-style-type: none"> • Əlavə torpaq sahəsinin qiymətləndirilməsi • Tullantı poliqonu və qrunut ehtiyatı • Torpaq sahələrinin ayrılmasına və kompensasiyaların ödənilməsinə dair tələblər • Monitoring və hesabatvermə

13.3.4.2 Təlim

ƏMSSİS dövrəsinin 'et' mərhələsində, ƏMSSİTQ öhdəliklərinin müvəffəqiyyətli icrası üçün təlim olduqca vacibdir.

Təklif edilən CQBKG Layihəsinin tikinti işləri nisbətən qısamüddətli olacaq, belə ki, effektiv təlimin təmin edilməsi üçün ətraf mühit və sosial tələblərin əvvəlcədən müəyyənləşdirilməsi olduqca vacibdir. Əsas təlim elementləri aşağıdakılardır:

- Rəhbərlik tərəfindən keçirilən brifinqləri
- BP şirkətinin, tikinti işləri üzrə podratçının və subpodratçının işçi heyəti üçün təlimatlandırma kursu
- Təlimatlandırma söhbətləri.

Rəhbərlik tərəfindən keçirilən brifinqlər

Ətraf mühit və sosial sahələr üzrə təlim kursu BP şirkətinin layihə idarəetmə qrupuna ƏMSSİMP barədə ümumi məlumatı və vəzifələri, cavabdehlikləri və Layihə standartlarını başa düşməyə yardım edəcək.

Podrat müqaviləsi bağlanmasının ardından ətraf mühit və sosial sahələr üzrə ikinci təlim kursu vasitəsilə BP şirkətinin layihə idarəetmə qrupuna və tikinti podratçılarının "rəhbər işçilərinə" ƏMSSİMP-də göstərilən tələblərin icra olunması üçün uzlaşdırılmış yanaşmanı mənimsəmənin təmin olunmasına və BP şirkətinin ətraf mühit üzrə müsbət nəticələrə nail olunması və ictimaiyyətlə doğru əlaqələrin yaradılması üzrə öhdəliyinin icra olunmasını çalışılacaq.

ƏMSSİMP üzrə təlimatlandırma kursu:

- Yerli işəgötürmə və təlim planı tikinti işçi qüvvəsi üçün giriş təlimatlandırma kursunun (Azərbaycan və ya ingilis dillərində, tələbdən asılı olaraq) təmin olunmasını nəzərdə tutur. O, həmçinin tikinti işçi qüvvəsi üçün ƏMS və peşəkar təlimin (təlimatlandırma söhbətləri də daxil olmaqla) verilməsini şərtləndirir
- Tikinti düşərgəsinin idarə olunması planı düşərgədə mühafizə, sağlamlıq və əmək təhlükəsizliyi, davranış qaydaları, yerli mədəni həssaslığı və düşərgənin təcili evakuasiya planını əhatə edəcək düşərgədə təlimatlandırma kursunun keçirilməsini tələb edir.

Layihənin bütün tikinti heyəti üçün iş sahəsində hər kəs üçün ümumi olan əsas tələbləri izah edəcək ətraf mühit və sosial sahələr üzrə təlimatlandırma kursu keçirilməlidir. Bu təlimatlandırma kursu əyani təqdimat (qrafika, illüstrasiyalar, sxemlər, fotosəkillər və s.) və sadə, aydın mesajlar şəklində olmalıdır.

Təlimatlandırma söhbətləri

Peşəkar təlim kursunun bir hissəsi olaraq tikinti podratçısı (podratçıları) tərəfindən təmin olunan təlimatlandırma söhbətlərindən savayı, BP şirkətinin ətraf mühit və sosial sahələr üzrə məsləhətçiləri, ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul işçiləri (İƏMİ) və mədəni irsin qorunması üzrə məsul işçiləri vəzifələri ilə bağlı olan ətraf mühit və sosial sahələr üzrə xüsusi təsirlərin qarşısını almaq və ya azaltmaq, xüsusən də təsirlər əhəmiyyətli olduqda və ya tələblər ümumi təlimatlandırma kursu ilə əhatə olunmayan halda onları BP şirkətinin öhdəlikləri barədə məlumatlandırmaq üçün podratçı və subpodratçıların işçi heyəti üçün söhbətlər aparacaqlar. Bu, aşağıdakı işlərə cəlb edilmiş işçi heyətə şamil edilə bilər:

- Tikintidən qabaq qeyri-qanuni şəkildə atılan tullantıların və çirklənmiş torpağın təmizlənməsi
- Boru kəməri dəhlizinin və obyektin iş sahəsinin (arxeoloji maarifləndirmə, ərazinin çəpərlənmə ilə mühafizəsi; boru kəməri dəhlizindən və işçi sahələrdən kənar da olan ərazilərə çıxmadan və həssas reseptorlara təsadüfi müdaxilənin qarşısının alınması; torpağın üst qatının düzgün saxlanması; və həssas faunanın köçürülməsi kimi məsələləri əhatə edir) hazırlanması
- Boru kəmərinin endirilməsi və çəkilişi (düzgün kipləşdirmə, düzləndirmə və torpağın üst qatının dəyişdirilməsi üçün proseduralar kimi məsələləri əhatə edir)

- Dəmir yolu, avtomobil və çay keçidlərinin tikintisi (bu sahələrdə tikinti və bərpa üçün xüsusi proseduralar və xüsusilə də, su axarları keçidlərində çirklənməyə nəzarət barədə məlumatlılığın və təlimin genişləndirilməsi və gücləndirilməsi kimi məsələləri əhatə edir)
- Hidrostatik sınaq (çirklənmənin qarşısının alınması və eroziyaya nəzarət kimi məsələləri əhatə edir)
- Nəqliyyat vasitələrinin idarə olunması (nəqliyyat vasitələrinin marşrutları, təhlükəsiz idarə edilməsi və texniki xidməti kimi məsələləri əhatə edir).

13.3.5 Yoxla

13.3.5.1 Monitoring, yoxlamalar, hesabatvermə və təftişlər

ƏMSSİMP ətraf mühit və sosial sahələr üzrə fəaliyyət göstəriciləri üçün əsas göstəriciləri müəyyən edir. Podratçıların icra planlarında bu göstəricilər üzrə monitoring məlumatlarının toplanması və hesabat şəklində BP şirkətinə təqdim edilməsi tələb olunur.

ƏMSSİMP-dəki bəzi idarəetmə planları çirklənməyə nəzarət, tullantıların saxlanması və yol hərəkəti kimi müəyyən gündəlik məsələlərin sənədləşdirilən mütəmadi (həftəlik və s.) təftişlərinin keçirilməsini tələb edir. Bu təftişlərin nəticələrinin BP şirkətinə bildirilməsi üçün podratçıların icra planlarında yoxlamalar üçün standart formaların hazırlanması tələb olunur. Bundan əlavə, müəyyən tələblərə (məsələn, boru kəməri dəhlizi boyunca sürət həddinə riayət olunma) işçilər sahələr ətrafında səyahət edərkən aparılan ən yaxşı qeyri-rəsmi gündəlik müşahidələr vasitəsilə nəzarət edilir.

Bu ƏMSSİS ilə tələb edilən hesabatların miqdarı Layihənin miqyası və müddəti ilə mütənasib olacaq. Tikinti podratçısından (podratçılarından) ətraf mühit və sosial sahələr üzrə aylıq ümumi hesabat hazırlamaq və baxılması üçün BP şirkətinə təqdim etmək tələb olunur. Hesabata aşağıdakıları əhatə edir:

- ƏFG məlumatları (məsələn, tullantı həcmi, növləri və atılması; alınmış və həll olunmuş şikayətlər)
- Görülən işlər (məsələn, tədqiqatlar, köçürülmə, icmalarla görüşlər, sahə yoxlamaları və alınan nəticələr)
- Yoxlamalar zamanı aşkar olunmuş uyğunsuzluqların vəziyyəti
- İşlər həyata keçirilən dövrdə ortaya çıxan ətraf mühit, sosial və mədəni irs məsələləri (məsələn, aşkar olunan çirklənmiş torpaq sahələri, arxeoloji tapıntılar və ekoloji məsələlər).

Tikinti podratçısından (podratçılarından) ətraf mühit və ya sosial sahələrlə bağlı hər hansı "bədbəxt hadisə" və "sovuşmuş xəta" (məsələn, dağılmalar, çirklənmə halları, ətraf mühitə ziyan, qəzalar, icmaların və qonşuluqda yaşayanların şikayətləri) baş verdikdən sonra fərdi hesabatlar hazırlamaq və BP şirkətinə təqdim etmək tələb olunur.

BP şirkəti və tikinti podratçısı (podratçıları) ƏMSSİMP üzrə öhdəliklərinin icrasının gedişinin və fəaliyyət göstəricilərinin və ətraf mühit və sosial təsirlərin aradan qaldırılması üçün həyata keçirilən təsirin azaldılması tədbirlərinin səmərəliliyinin izlənməsi üçün təftişlər keçirəcək. Bu təftişlərin qrafiki podrat müqaviləsi bağlandıqdan sonra müəyyənləşdiriləcək, lakin məqsəd tikinti mərhələsində podratçıların ƏMSSİMP-nin bütün elementlərini təftiş etmək olacaq. Fərdi öhdəliklər üzrə təftişlərin keçirilmə intervalları müntəzəm olaraq nəzərdən keçiriləcək və təftiş nəticələrinin nəzərə alınması üçün zərurət olduqda düzəlişlər ediləcək.

BP şirkəti həmçinin xüsusi narahatlıq doğurduğu hesab olunan ona məlum olan hər hansı məsələlər üzrə planlaşdırılmayan təftişlər həyata keçirəcək.

13.3.6 İşlə

13.3.6.1 İslahedici tədbirlər

Bölmə 13.3.5-də təsvir edilən yoxlama və təftiş prosesləri uyğunsuzluq hesabatları (UH) və islahedici tədbirlər üçün sorğularla (İTS) sənədləşdiriləcək. BP şirkəti və podratçı (podratçılar) UH və İTS qarşılığında görülməli tədbirlərin effektivliyinə nəzarət etmək üçün fəaliyyəti izləmə sistemini işləyib hazırlayacaq və həyata keçirəcəkdir.

BP şirkətinin ətraf mühit üzrə məsləhətçiləri, İƏMŞ-lər və mədəni irs nəzarətçiləri islahedici tədbirlərin icrasını izləyəcək və gündəlik olaraq tikinti üzrə meneceri və ətraf mühit və sosial sahələr üzrə menecerini haqqında tədbirlərin görülməsini tələb edən uyğunsuzluqlar barədə məlumatlandıracaq.

13.4 Əməliyyat Fazasının ƏMSSİS-i

BP şirkəti CQBKG boru kəməri sistemini, ərsin-buraxma stansiyasını və blok klapan stansiyalarını əməliyyatların ISO 14001 üzrə sertifikatlaşmış ətraf mühit və sosial idarəetmə sistemində uyğun istismar edəcək və buna görə də 'planlaşdır, et, yoxla, düzəlt' dövrəsinə əsaslanacaq. Əməliyyatlar üzrə ƏMSSİS CQBKG əməliyyatları başlamazdan öncə hazırlanacaq və tikinti mərhələsindən əməliyyat mərhələsi üzrə ƏMSSİS-ə keçidi asanlaşdırmaq üçün keçid planları işləyib hazırlanacaq.

Tikintinin idarə edilməsi sistemində olduğu kimi Əməliyyatların ƏMSSİS-inin əsas funksiyaları aşağıdakılardan ibarət olacaq:

- CQBKG-nin müvafiq hüquqi və tənzimləyici normalara və BP şirkətinin siyasətinə uyğun istismar olunması

ƏMSSİS-lərdə əməliyyatlarla bağlı götürülmüş öhdəliklərin icrası.

ISO 14001 ətraf mühitin idarə edilməsi sistemini əks etdirən idarəetmə sistemi vasitəsilə CQBKG həyata keçirdiyi işlərin ətraf mühit və sosial aspektlərini və təsirlərini müntəzəm olaraq qiymətləndirəcək; hər hansı əhəmiyyətli aspektlərlə bağlı tədbirlərin görülməsi üçün məqsəd və hədəfləri işləyib hazırlayacaq; işçilərin seçimi və təlimini müvafiq surətdə keçirəcək; və əhəmiyyətli təsirləri tənzimləmək üçün həyata keçirdiyi işlərdəki nailiyyətlərə nəzarət edəcək və təftişini aparacaq. Bu sistem fəaliyyət göstəricilərinin davamlı təkmilləşdirilməsinin təmin edilməsi məqsədilə icra olunacaq.

ISO 14001 tələblərinə cavab verən Əməliyyatlar üzrə ƏMSSİS-in əsas komponentləri Cədvəl Cədvəl 13-2-də göstərilmişdir.

Cədvəl 13-2: ISO 14001 ƏMİS Öhdəlikləri

ISO 14001 EMS Komponentləri	
1. ƏMİS üzrə Ümumi Tələblər	10. ƏMİS Sənədləşməsi
2. Ətraf Mühit Siyasəti	11. Sənədlərə Nəzarət
3. Ətraf Mühit üzrə Aspektlər	12. Operativ nəzarət
4. Hüquqi və digər tələblər	13. Fövqəladə hallara hazırlıq və cavab tədbirləri
5. Məqsədlər və Hədəflər	14. Monitoring və Ölçmə
6. Ətraf Mühitin İdarə edilməsi proqramları	15. Uyğunsuzluqlar və islahedici tədbirlər
7. Struktur və Cavabdehlik	16. Uçot
8. Təlim və Məlumatlılıq	17. Ətraf mühitin idarə edilməsi sisteminin Təftişi
9. İctimaiyyətlə Əlaqələr	18. Rəhbərlik tərəfindən aparılan yoxlamalar

İdarəetmə sistemi əsaslı olduğu halda mövcud AÇG Boru Kəmərləri üzrə ƏMSSİS-ə inteqrasiya olunacaq. ƏMSSTQ çərçivəsində olan əməliyyatlar üzrə öhdəliklər idarəetmə (sistemi) vasitəsilə həyata keçiriləcəkdir.

Aşağıdakı mövcud planlar CQBKG-ni özündə birləşdirmək üçün yenilənəcək və ya zərurət olduqda yeni planlar hazırlanacaq:

- Emissiyaların idarə edilməsi
- İcmalarla əlaqələr, əmək təhlükəsizliyi infrastrukturunu və xidmətlər
- İşəgötürmə və təlim
- Tullantıların idarə edilməsi
- Ekoloji idarəetmə və monitorinq
- Mədəni irsin idarə edilməsi
- Yerli tədarükün və təchizatın idarə edilməsi.

Bundan əlavə yeni boru seksiyasının və yeni obyektlərin yerləşməsi ilə əlaqədar olaraq CQB üzrə mövcud Fövqəladə Cavab Tədbirləri Planını (FCTP) nəzərdən keçiriləcək və düzəlişlər ediləcək.

13.5 İcma İnkişaf Təşəbbüsü (İİT)

2003-cü ildən bəri BP şirkəti və onun BTC və CQBK boru kəmərləri layihələri üzrə tərəfdaşları BTC və CQBK boru kəmərləri boyu Layihə işləri nəticəsində təsirə məruz qalmış icmalar üçün geniş icma inkişaf təşəbbüsünü icra etmişdir (İİT) – (əvvəllər icmaya sərmayə proqramı, ISP kimi istinad olunurdu).

İİT-nin əsas məqsədi icmalarda sosial-iqtisadi inkişaf vasitəsilə boru kəməri marşrutunun keçdiyi ərazilərdəki icmalar ilə yaxşı münasibətlərin qurulması və saxlanmasıdır.

BP şirkətinin və onun tərəfdaşlarının ölkədə icmaların həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasını dəstəkləmək öhdəliyinin olduğunu qəbul edərək və tərəfdaşların inkişaf strategiyasına əsaslanaraq, 2012-ci ilin aprel ayında tamamlanmalı olan İİT-nin üçüncü mərhələsi başa çatdıqdan sonra BTC və CQBK boru kəmərləri boyu İİT-nin dəstəklənməsinin davam etdirilməsinə dair qərar qəbul olunmuşdur.

Başlanması 2012-ci ilin may ayında planlaşdırılan İİT proqramının 4-cü mərhələsi CQBKG Layihəsi üzrə işlərin həcmi nəzərə alacaq. Bu da İİT-dən faydalanan icmaların sayının artmasına gətirib çıxara bilər, belə ki, həmin proqram həm də CQBKG Layihəsinin təsirine yeni məruz qalmış icmaları da əhatə edəcək.

Ölkə xüsusiyyətlərini və İİT-nin əvvəlki mərhələlərində artıq əldə edilmiş nəticələri nəzərə alaraq icma proqramları, sahibkarlığın inkişafı, enerjiden səmərəli istifadə və yerli tərəfdaşlar üçün imkanların artırılması növbəti tədbirlərin görülməsi üçün ən əlverişli sahələr hesab olunur. Təsirə məruz qalmış yeni icmalar müəyyənləşdirildiyi halda, proqram üzrə tədbirlərin görülməsini tələb edən əsas sahələrin və daha geniş ərazini əhatə edən İİT ilə yanaşmanın davamlılığını təmin etmək məqsədilə metodologiyanın müəyyənləşdirilməsi üçün yenidən təsirə məruz qalmış icmalarda ayrıca olaraq ehtiyacların qiymətləndirilməsi həyata keçiriləcək.